

HET KWEKEN VAN WINTERGROEIENDE BOL- GEWASSEN

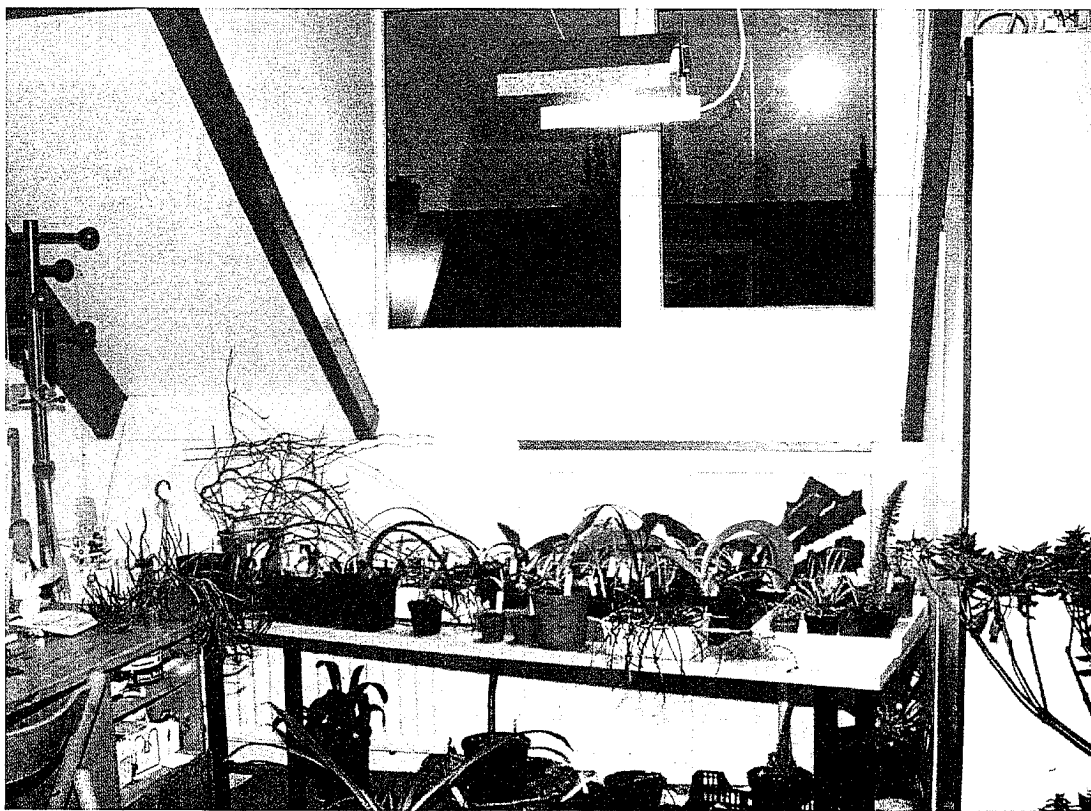
Peter Knippels

Iedereen zoekt zo zijn uitdagingen in het kweken van planten. De ene liefhebber heeft er alles voor over om bij al zijn planten de vindplaatsen en bijbehorende nummers te hebben, de ander legt zich toe op bepaalde geslachten of soorten. Een ander soort uitdaging is het kweken van wintergroeiende bol-, knol- en wortelstokgewassen, hierna kortweg bolgewassen genoemd. Ik heb me ten volle op deze uitdaging gestort.

In het algemeen zijn wintergroeiende bolgewassen moeilijker te kweken dan de bolgewassen die in de zomermaanden groeien

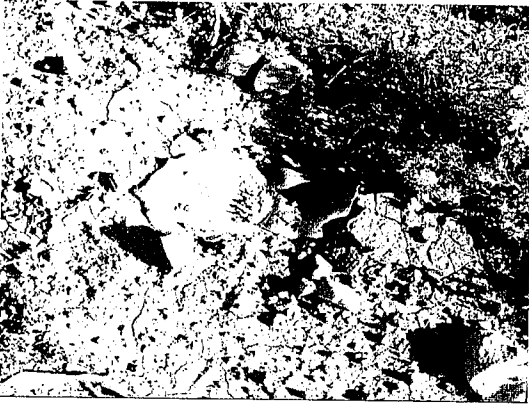
en bloeien. De moeilijkheid zit 'm in het creëren van geschikte kweekomstandigheden in de groeiperiode van de planten. Grofweg beslaat deze periode de maanden november tot en met april. Wat zijn de knelpunten? Ze zijn samen te vatten in temperatuur, licht en luchtvochtigheid. Ook zitten er nog bijzonderheden in de bewaring van de planten tijdens de rustperiode, maar dit zijn meer aandachtspunten dan problemen.

De geslachten en soorten van bolgewassen overziend, blijken de wintergroeiers met name te groeien in een deel van Zuid-Afrika en van Namibië. Om precies te zijn

Kweektafel op zolder met lamp.

Foto's van de schrijver.

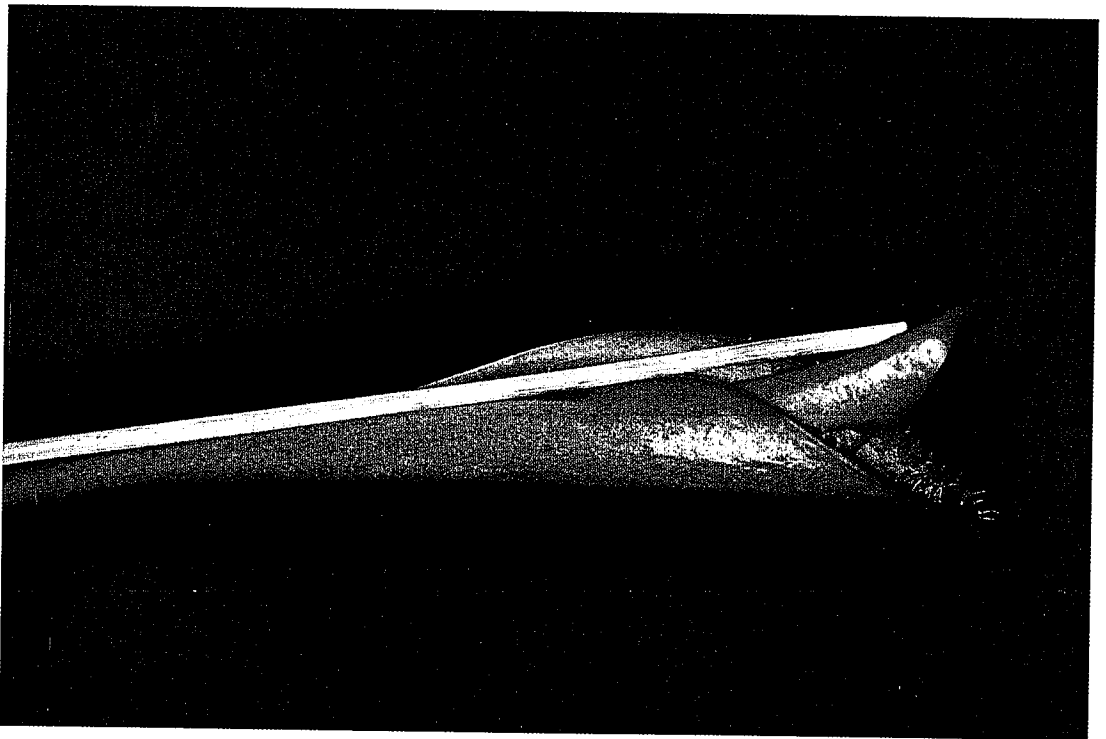
Massonia spec. in de natuur.

gaat het om het westelijk gedeelte van de Zuid-Afrikaanse provincies Noord-Kaap en West-Kaap en om het zuidwestelijk gedeelte van Namibië. Van sommige geslachten, zoals *Lachenalia*, *Gethyllis*, *Haemanthus*, *Massonia* en *Veltheimia*, zijn alle soorten wintergroeiend. Andere geslachten, zoals

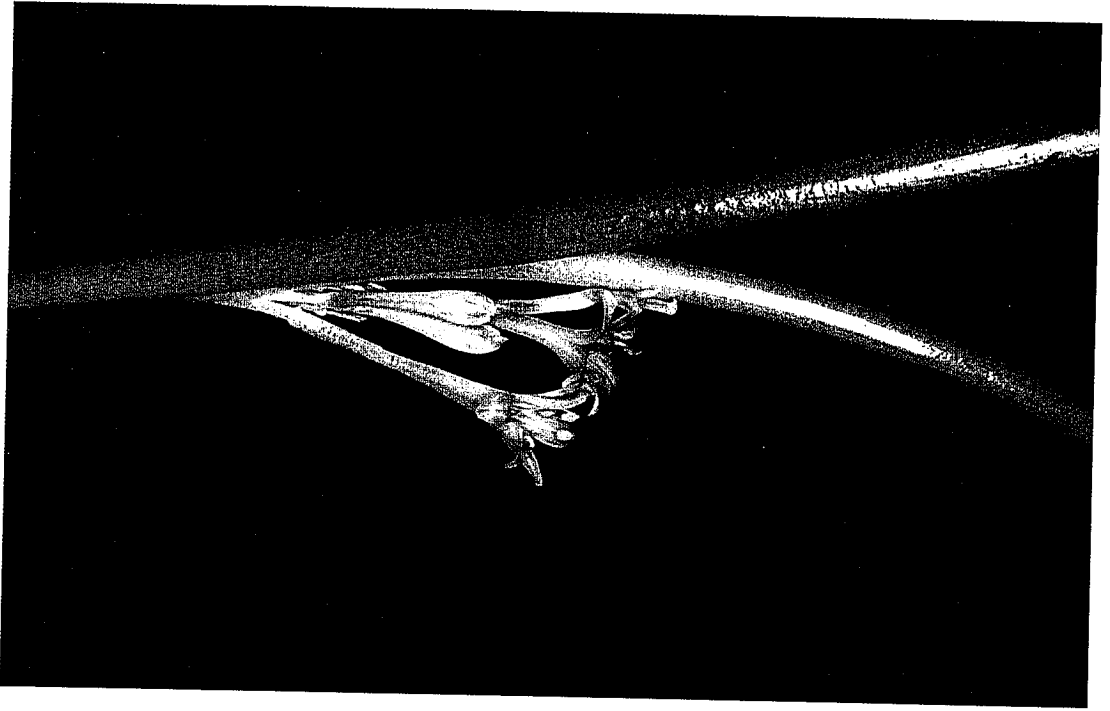
bijvoorbeeld *Albuca*, *Gladiolus*, *Cyrtanthus* en *Ornithogalum*, omvatten zowel zomer- als wintergroeiers. Hier is het dus uitzoeken geblazen in welke groep een soort valt. Staat er niets in de literatuur, dan maar experimenteren met name aan de hand van de waarschijnlijke groeiplaats van de plant of het herkomstgebied van de verkregen zaden.

Luchtvochtigheid

Door de dalende temperatuur buiten stijgt in de herfstmaanden de relatieve luchtvochtigheid. Niet alleen buiten, maar ook binnen. Dit uit zich in buiten mist en in kamer of kas door condens op de ramen. Door deze condens kan er voor de planten die net uit de rustfase komen een situatie ontstaan die als 'te vochtig' getypeerd kan worden, waardoor ze kunnen gaan rotten. Het is noodzakelijk in deze periode veelvuldig de ruimte te luchten en gelijktijdig

Massonia spec., gekweekte plant met te lang, slap blad

Polyxena ensifolia

de verwarming aan te zetten ('droogstoken'). Ook is het verstandig om de planten in deze periode 'zo droog mogelijk' te kweken, dus zeer matig water geven. Dit klinkt raar voor planten die net aan de groei zijn, maar het is wel noodzakelijk.

Kweektemperatuur

Wintergroeiers groeien in de natuur ook gedurende de wat koelere wintermaanden. In het algemeen kan als kweektemperatuur 10-15 °C worden aangehouden. Hogere temperaturen kunnen ertoe leiden dat de planten lang en slap worden en niet zullen bloeien. Daarnaast kunnen de planten vervroegd in rust gaan. Het uiteindelijk resultaat is dat de bollen van deze planten in enkele jaren wegwijnen. Aandacht verdient dus de beheersing van de temperatuur aan het begin en einde van het groeiseizoen (late najaar en vroege voorjaar). Bij wintergroeiers is het rustmechanisme in het algemeen sterker bepaald

door de temperatuur dan bij zomergroeiers. Bij sommige planten geldt dit zo sterk dat een korte periode met een hogere temperatuur, laten we zeggen anderhalve week een temperatuur hoger dan 20 °C, niet gecompenseerd kan worden door de plant vervolgens bij optimale omstandigheden te plaatsen.

Watergift

De juiste hoeveelheid water geven op het juiste moment luistert bij wintergroeiers redelijk nauw. Immers, in de wintermaanden is de kans op nat en koud weer buiten groter dan in de zomermaanden. Planten reageren op nat en koud weer door een lagere waterverdamping en -opname. De kans op een langere periode van dit weer tussen oktober en maart is redelijk groot. Dus door op een verkeerd moment te gieten, kan de grond te lang vochtig blijven. Daardoor neemt de kans op wortelrot en schimmelaantasting toe. De verdere gevol-

gen kunt u er zelf wel bij denken. Het is dus van belang het weer en de weersvoorzichten goed in de gaten te houden.

Licht

Het licht is een hoofdstuk apart, althans bij mijn manier van kweken. Voor de zomergroeiende bolgewassen kan ik beschikken over een kas. Voor de wintergroeiers moet ik me binnenshuis behelpen. Ik kweek de planten op een tafel van 3,5 x 1 meter, die op zolder onder het raam van een dakkapel staat. Deze opstelling is te donker om in de winter planten te kweken. Een aantal jaren geleden werd mij het idee aan de hand gedaan om een groeilamp, zoals ze in tuinbouwkassen gebruiken, te kopen. Dergelijke groeilampen zijn niet te verkrijgen via tuincentra of via de boerenbond. De zoektocht naar zo'n lamp liep vervolgens via internet op zoek naar 'homegrower shops'. Dit zijn winkels die alle hulpmiddelen verkopen voor de cannabis-teelt. Uiteindelijk heb ik in het najaar van 2000 bij zo'n winkel een 400 Watt SON-T groeilamp gekocht. De lamp hangt ruim een meter boven de tafel en kan een oppervlak van 2 x 2 meter verlichten. De lamp brandt zes tot acht uur per dag. Ik heb het raam niet verduisterd. Dit betekent, dat de brandende lamp duidelijk van buiten te zien is, de lamp hangt immers voor het raam. Zeker op mistige dagen hangt er een oranje gloed in de lucht. Tot op heden heb ik nog geen bezoek gehad van de politie.

De ervaringen met het kweken onder de lamp zijn in het algemeen positief. Bij vertegenwoordigers van onder meer de geslachten *Albuca*, *Lachenalia*, *Whiteheadia*, *Ornithogalum*, *Cyanella*, *Bowiea* en *Veltheimia* zie je dat de bollen in de loop der jaren in omvang toenemen en dat ze bloeien. Minder positief zijn de ervaringen met *Brunsvigia*, *Polyxena*, *Strumaria*, *Bulbinella*, *Massonia*, *Bulbine*, *Gladiolus*, *Moraea*, *Homeria* en *Daubenya*. Hier loopt het resultaat uiteen van planten die onder de lamp

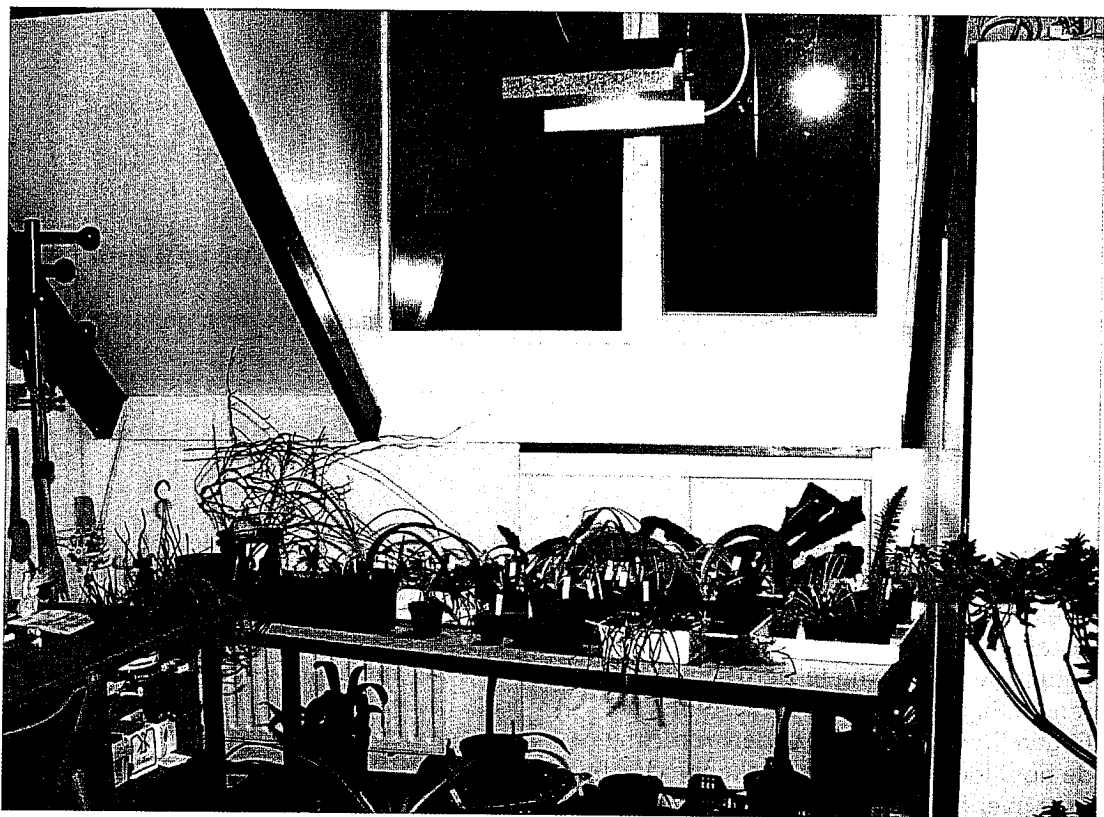
wegkwijnen tot planten die in omvang niet groeien, noch afnemen. Mogelijke oorzaken zijn de hoge lichtintensiteit van de lamp en de temperatuur die, als de lamp brandt, kan oplopen tot boven de 20 °C. De invloed van de temperatuur is duidelijk zichtbaar bij *Massonia*'s. Planten van dit geslacht vormen twee bladeren die plat op de grond liggen. Nadat de bladeren zijn uitgegroeid, groeit tussen de twee bladeren de bloeiwijze uit. Deze staat net boven de bladeren. Bij mij worden twee bladeren gevormd die niet plat op de grond liggen, maar in een koker blijven staan. Daarnaast zijn ze te lang en slap. Als je aan het eind van het groeiseizoen de verdroogde bladeren van de plant haalt, zie je onderin tussen de bladeren de verdroogde bloeiwijze zitten. *Polyxena ensifolia* is nauw verwant aan het geslacht *Massonia* en kent een vergelijkbare verschijningsvorm. Net als de *Massonia*'s vormt ook *Polyxena ensifolia* twee lange, slappe bladeren die in een koker staan. Toch weet deze soort te bloeien, maar de bloeiwijze ziet er niet uit zoals het zou moeten.

Ook spelen andere oorzaken een rol. Via contacten met andere liefhebbers heb ik geleerd dat *Gladiolus*-soorten in bijna puur zand gekweekt moeten worden en dat deze niet te veel mest mogen hebben. Een iets te 'rijke' grond leidt tot een fusarium-aantasting, wat op zijn beurt leidt tot het afsterven van de knollen. Dit geldt ook voor *homeria*'s en *moraea*'s.

Rustperiode

In de rustperiode, die van eind april tot medio oktober loopt, worden de planten op een droge, warme plek bewaard. Dit bewaren gebeurt in de oude, droge grond. In de zomer mag de temperatuur oplopen tot zo'n 25 °C. Wel moeten de planten tegen uitdrogen worden beschermd. Dit kan door ze op een plek te bewaren waar géén zon kan komen, bijvoorbeeld onder het tablet in een kas. Bij mij staan de planten op de kast in de slaapkamer.

✓

Planten in rust op de kast

Oosterwerf 12,
2804 LZ Gouda

GYMNOCALYCIUM PARVULUM: RECHTZETTING EN VOETNOOT

J. Lambert, Ir. A.I.Gx.

In de tweede alinea van ons artikel is jammer genoeg een zin verminkt en herleid tot "Dit zou gebeurd zijn op jeugdige exemplaren van *G. quehlianum*." Hetgeen ons verdere betoog ietwat onduidelijk maakt; in feite luidt de volledige propositie als volgt: "Tot zover dat bepaalde auteurs (Backeberg, Pilbeam...) de mening uitten dat Spegazzini's soort gebaseerd zou zijn op jeugdige exemplaren van *G. quehlianum*".

Verder heeft het zetduiveltje ons ook nog parten gespeeld in de vergelijkende tabel van *G. amoenum* en *G. calochlorum*: het is nl. de stijl van *G. amoenum* die "een vuilroze voet" vertoont, daar waar deze van *G. calochlorum* gewoon roze is.

Anderzijds blijkt de kaart, welke bij het artikel afgedrukt werd, iets meer gedetailleerd als deze waarover wij beschikten. En wanneer men ze aandachtig bekijkt ontwaart men, vlak ten Noordwesten van Los Cerrillos, een plaatsje dat... jawel, San Luis heet! Dit ligt niet meer dan 25 Km ten Zuiden van onze vindplaats, en kan

... dus best deel uitmaken van het verspreidingsgebied van *G. parvulum*. Daar we er persoonlijk niet geweest zijn, kunnen we dit echter niet met 100% zekerheid pomen. Maar toch! ... Zou dit soms het San Luis zijn dat door Spegazzini werd bedoeld? Wanneer wij U vertelden dat in Argentinië de namen van heiligen voor het rapen liggen!...